

F O A I E

п е т р ѣ

ШИШІА, КІЧІКЪ ШЕК ЛІТЕРАТОРЪ.

№ 44.

СЪМБѢТЬ, 8. НОЕМВРЕ.

1852.

,MINDELE NATBREI

конверсації асвпра деосевітелор обжете інтересанті
дін штіпцеле патэрле, фіскъ, хетіш ші астрономі,
компаке de Івлів Бараш, Dr. de medichinъ ші
хірвріш жп Краюва 1850.“

(Бртаре.)

KONVERSAЦІА VIII.

Деспре о альт леде овштеаскъ а патэрл.

Пріп ледеа de атракціе ші de афінітате са
пъстрат екістенда ляпіе, дар лъквіторій ачешіт
ляті пъстреазъ пріп порпіреа лор фірекскъ (instinct)
челе таі квріоасе, віада лор; прекам ші
пріп тінереда матеріель пъстреазъ екістенда
неатврілор. Раселе тарі ші скіптероасе нв
прыпідеск не челе славе. Фіе-каре апітам тоаре, дар
пічі вп неам д'ал апітамелор нв се стінде. Чел
таі мік інсект а прійтіт шіжлоачеле de апіраре
ненгрі а птєа спріжіні о ляпітъ, саў чел таі пв
дин а скъпа дін тжіпіле връжташвлі съ. Лез
асквпс жп твфе, de віде апітамелор а пріоде га
зела, каре, пріп іздеала ей ка вжитві, кафтъ а
скъпа de ел, се афль tot жп ачесті позиціе
ка пшіапжъпіла каре жпінзжанд'ші пшоза, adactъ
ка съ пріпз вр'о швскъ фзгътоаре.

Пріпгр'о леде адміравіль, патвра а жпінрді
жп пърді ногрівіте, птєреа матеріаль мі іздеала
трэпілі; рап се гъсеште вп апітам фіріос, скіп
церос ші птєрік каре съ айв ші іздеала вівле
твлі, дін потрівь тоате апітамелор славе каре нв
се пот ляпта кв връжташілор, сэот ізді ла вт
вляет пентрі а птєа скъпа дін тжна връжт
шілор лор.

Тот есте жп еквілібр жп патэръ, кві пв'ї са
дат de патэръ арте de птєре, і саў dat артеле
жпделепчіпіе de пъскочіреа шіжлоачелор інстінкт
тіве але лор; ші віде п'а фост de ажанс пічі аста,
патвра а дат впор апітаме вп фел de преведере

кв каре пресіонт ші превъд піште евентиме таі
наінте de социреа лор.

Бітацівъ підінтел да апеле ржврілор шіле
очеапліві, къ веді рътжпен конкретепіці de деосев
ітеле феіврі а ле лъквіторілор лор, ші de деосев
ітеле лор камітъці. Блій вестесек аиропіреа
фірткпіе пріптр'о neodixиа деосевітъ.

Аргонодії, ші фел de пешті, є пітівъ нв
апа очеапліві жп чете фртмоасе, ші апропіндів-се
о фірткпі, жпдатъ съ афвидъ жпъпітві зінде ръ
тжпі пшпъ вжпд іаръші се фаче времеа фртмоась.
Світ піште пешті (gimnote électrique, torpille e
lectrique, malapetture électrique) каре аж жп тр
іпірілор ка вп фел de машінъ електрікъ, ші а
апропіндів-се de джпші вр'пн връжташ, жп даў о
ловітврь жптоктаі ка а тръспетвлі.

Seiche (sepia) ші calmari (фелврі de карака
тіцъ), архокъ дін гвра лор вп фел de флайд негр
ка черпіала, аконеріндів-се песте тот de ачесті
негреноці спре а скъпа de връжташілор. Doripes
аж доў лаве таі ляпіт de кжт челе-лалте кв каре
дін вп фел de врътете асвпра канвалі лор, ші кв
ачест кіп, аконеріді de ведереа връжташілор се
пітівъ сігврі не фінділ търеі. Жп альт мік лъ
квітор ал търеі пштіt Bernard l'ermite се асканде
жптр'о коажъ (coquille) гоаль de ла окії връжт
шілор. Ніште мік ракі de таре (crabbes) тръеск
жппревіп кв толвскі орві, кърора ле сложеск ка
вп фел de сантінеле а ле превесті de апропіреа
връжташілор.

Овічейріле апітамелор каре лъквеск нв вскат
на світ таі пшдін інтересанті. Жп конверсаціїле
че ам хотържт d'a ворві асвпра ляпірреі інстінкт
тіве а апітамелор вом ведеа адміравіль діспозі
ції а ле патвръ жп ачесті сферъ а креадеі сале.
Аічі дар вом помені пшті de овште къ, ка тоате
къ de ла жпчептві ляпіт се афль пшлте фелврі
de апітаме жптр'о ляпіт веңпікъ, ка тоате ачесті

нигъти пеам път са етинг, прекът пътчи пеам път са житинг песте фіре. Ледеа de пъстрареа пеатврілор, а прічиніт о ржавъ вечнікъ, о възгаре de сеатъ пејчетатъ а пеатврілор славе de кътре челе пътерніче. Бы алт ресътат tot din по-шепіта леде есте, къ апіталеле сжнцероасе (Фіатръ) път се житвадеск таре, пе кънд апіталеле пефъкътоаре de ръб се пътвадеск фоарте таре, пріп зътаре челе din бртъ tot давна свит дн тай таре пътър декжт челе динжкъ, ші фітрачест кіп еквілівра патгрей са пътът пъстра фъръ а съ пеирде вр'пн пеам. Tot пентръ ачест скоп патгра а житокміт ка апіталеле пе-фъкътоаре de ръб съ 'ші гъсекъ храна претваденеа, авжнд о віаџу въ-шиоаръ ші пътжнд а трът пентръ фолосъ соудетъдіе отеніріп претваденеа; пе кънд апіталеле фъкътоаре de ръб, пептжнд трътдекжт пріп жерг-фірі, свит шъркініте пътмай дн пініте изгей ші осаждіте а трът сінгвре (solitaires) пе фінд жи-пъртшіте de інсінктъ de соудінітате.

Мисъ пътмай къ провіденца дібинъ а житокміт тіжлоачеле апіталелор, джанд-ле ші артеле треввінчоасе, дар а врт а сігвра ші пъстрареа лор пріп сентіментъ челе тай дялче, адекъ пріп ізвіреа пърінтеасъ.

Моделепчівна апіталелор крешите пътъ кънд се апроніе de треапта цепвлві отенеск, дар ізвіреа пърінтеасъ аре tot ачеаші пътере дн тоате треп-теле фінділор апітале.

Вълтвръл сжнцерос, ляпвя пемілостів, свит атжта ліпіді de пії лор прекът ші влжнда пітв-ліче, с'єш дялчіле ої. Инсектъл тік каре се пеирде дн пълвере, преведе тоате челе de треввінцъ пентръ ларфеле сале ка ші іменсьл елефант пентръ пії съ.

Ачеастъ преведере а апіталелор есте о парте din преведереа патгрей, каре, спре пілдъ, а піс джаделе Елефантъ ляпвъ піптул съя (о жири-жизраре каре път съ гъсепите ла піч вп апітал de жи ла ом), превъзжнд къ елефанта есте сілітъ а свіе къ вотвл ей лаптеле din джаде ш'ял тврна дн гра пілор съ.

Бедеді ачеастъ твадіте а апіталелор ші ін-сектелор че втпле тоате ачеастъ вердеадъ а жи-жизлві? впеле се ашеазъ пе тарцініле ржврі-лор, пе кънд алтеле гъсеск тоате ляпвя лор дн жи-тева фіре de іаръ; впеле ексерсеазъ o індістріе ші деосевіте таленте, алтеле втпль аервл de жи-течеле лор къ каре паркъ петрек чеасвріле de ляквре.

Пъланжена — лон (L'araignée — loup) жикон-жоаръ оаъле сале къ тъл въл de тътасе фоарте свідіре ляквдяле къ сіне.

Абіа psille a депс оаъле сале пе пілата че-роніка, къ жндатъ фоіле ачесте пілата се рътв-зеск ка вп лягън.

De метаморфозареа omізілор вржте дн фла-тврі лячіторі, вом ворві житр'алт лок тай твлт.

Апіталеле челе тай славе, ші челе тай фрі-коасе прінд інітъ ла времеа пілекърі пілор лор.

Клонка аштеантъ къ квраж вліл каре се словоаде пе піл.

Червоайка фрікоась вате къ фіріе къ коарпеле сале връжташъ кае се апроніе de пії. Кангуо, Manicus, ші Sarigues, ачесте апітале каре свит квіноскъте свит пітвіре de пітвътоаре de пінгъ (Insectipallie), эд суне върхъ за фел de сак de пілле буде дн пії лор фінд джикъ тіпері пінъ кънд вор ваніїра пітвре д'а ваніа, сінгврі, ші апроніндісь вр'о прітеждіе, дн вагъ дн пітвітрі ші фаг аша къ джнітій. Фетеіле тайтвде поартъ пії дн браде дн тажніже, се жоакъ къ джнітій ші, кіар, дн ші пефесеск кънд пе свит твадітіте de джнітій. Loriots, вп фел de пасере din Амеріка, се ляпть къ фіе-кае апітал каре вреа съ се а-проніе de квівла съя, ші житжтпакндіссе съ фіе вірвітъ, атвпч о ведем tot зътжнд ші пельж-пілсе а клочі кіар дн колевіе, ш'а тврі пе оаъ.

Din ляквріле інсінктіве епіте din пріпнівла ізвіреа пърінтешті, сжт впеле ка челе тай квіюасе пентръ фачереа квіврілор ла пасері, о матеріе а-тжта de інтересантъ жикжт ат пъстрато пентръ деосевіте конверсацій. Dar пътмай сіжрі а-чеастъ а поастръ конверсаціе deespre грандела пърінтеасъ каре есте чеа din тж леде de кон-серваціа втіверсаль, фъръ а адъога ка ачест дялче сентімент пімік п'ар фі ісвітіт, дакъ п'ар фі фост жикожжрат de аморвл секселор; дакъ патгра пъ ш'ар фі жи-жизт а пъскочі сентіментъ аморзлві. Ачест фок фертекъторі, есте каре жи-жизшті къ о кълдъръ дялче ініма твтвріл фінділор, каре жи-жизтвседеазъ ші стрълчепіте tot втіверсъ; фъръ ачест амор, ей zik, внді ар фі пропагадіа апіталелор? Бітадівъ ла прітъваръ къп зефіръл дялче лягънъ жичет фоіле челе свідіре! къп пі-ржъл лімпнеде жи-жизлітіте жи-жизл жи-жизштікът к'о вердеадъ пъквтъ! къп пасеріле жи-жизл жи-жизштікът преде! къп тоате ачесте фіндіе свит дн в-кврі ве-селинда-се de ексістенда лор! къп тоате аж джеръкат паркъ хайнев de пітъ! къп тоате

аă скімбат гласбріліе лор жптр'ю глас de поезіе
ші de амор! че містер адмірал! претѣнденаа
ведем къ патвра а жптрвпіт фртвседеа къ амо-
ръ. **Ділфлоріреа** чеа фртмоась а пілантелор пре-
гтьеште подіреа лор; дар авіа квнпніа поетікъ а
пілантелор с'а ефжрпіт, къ флоріле се вестежеск
ші се всакъ лъсжnd гефірвліи жп тажъ ка вп съ-
вепір двлчє ал ачестві топент свыліт, не твгврла
копрінзъторії de подвя вітторії. Тот жп прітв-
варь жп епока квнпнії патвреі, Пъзвла жпір ръ-
сіръ ла соаре коада са стръльчіт de фелвріті
de феде. **Фазаныа** се аконере къ тінпнателе сале
пене; канв лві pintade се ділподовеште к'зп
тоць вогат de фелвріті de феде. **Cotinga** се жп-
влемеште к'зп аконерішв стръльчіт de маі твлті
колоаре. Аша жпнодовіте de фртмоаселе жптръ-
кътінпіт de амор, аченшті філ аі патвреі се презен-
теазъ ла а лор содіе допітоаре, скоцжnd стрігърі
de ввквріе, жпнжnd жпнтече телодіоасе, ші аша
кътжnd а серва вп трітв комплект асвіра івві-
телор лор. Дар авіа тітпна феріті ал аморвлі
а тракт, ші че скімбаре трість! Пъзвій аă піер-
дзт коада лор стръльчіт, Pintade тоцвя ші ко-
роана, Cotinga с'а десвръкат de жптръкътінтеа
са супервъ. Тоді втвль трітв, посоморжш, ка
жжnd ле паре ръд въ а тракт аша квржnd зілеле
de волгптатеа аморвлі. Аша піл прівігетоаре,
каре жп зілеле трактіе de ферічіре а жпнжліг
аервя de жпнтечіле сале телодіоасе че жпнта піп-
тв пльчереа содії сале іввітъ; аквт не маі сім-
жnd треввінда пльчереї, а жпчетат жпнтеква de
тандрецъ, ші жп локвя ексклатацилор сале тедо-
діоасе, аквт о аззіт жп стрігърі асквдіті ші жал-
віче: токтаі ка ші ла пої оамені, днпь о поапте
дръгъстоась а впії вал стръльчіт, не віне o dimi-
neadz пепльквті ші вржчоась.

(Вор врта.)

С Н И К Б И Р Е din

Трактате жпкейте жптре **Л. Л. Кврдї Отоманъ**
ші Ръсъ, прекзт ші din алте акте прівітіріе ла
Прічіпателе Романіа ші Молдавіа.

Трактат din Бвкврещті, пріп каре Бесе-
равіа каде жп тъна Кврдї ръсешті.

Трактат de паче, жпкейт ла авзл 1812 Маіз
16., ла зілеле **Ділператвя Александра I.**, ші

Слтапблві **Махмут II.**, літре **Ділпальеле Лор**
Кврдї Отоманъ ші Ръсесакъ пріп Пленіпотенції
Лор, Komandipr de къпетеніе аі амбелор Армії,
Ділпальеле **Bizir Ахмет** Паша ші Пріпдзя **Міхайл**
Голенішев-Кутузов, жптрітор ачелві de ла Іаш
din авзл 1791 Декемвріе 29. ші пептв Пріпдзя-
тель Валахія ші Молдавія.

Din Manіфеста словозіт жп врмареа а-
честві Трактат:

— Ачеастъ дървітъ Ноъ de ла Dзтпнз веа паче
а adsc **Ділперъдіе Ръсешті** ділсплате фо-
лоасе, въгжnd жп хотареле еі о фацъ de пътжпт
подітор ші пімерос de оамені, а кървя жптіндере
(періферіа) de ла Акерман пожъ ла гвра Првтвлі
че кврце поъ верстѣ *) de ла Іаш, ші de ла гвра
ачестві ржж пожъ ла хотарвя Австрія, ші de а-
коло ла вале пе Nicр, алкътвеште о кътъціте
таі ка ла о mie de верстѣ, жп каре се афль че-
тціле челе вестіте, adicx: Хотінз, Benderз, Kілія, Izmailz, Акерман ші алте твлті оране
de негод.

Ачеасте атжт de тарі фолоасе дървітъ Патріеї
No астре пріп ачеастъ жпвкврътоаре паче, а-
дзк inіmeї No астре пегрвітъ твлцътіре, ш. ч. л.

Жп Сант-Петерсбург 1812 Август 5.
Бртмеазе съвскрієреа.

— Артіколз ал патрвлеа.

Пріп жпківіл артікол іскъліт de маі пайте,
са хотържт:

Ка ржж Првтв de ла жптрареа ү жп Molda-
віа пожъ ла жптревпареа лві къ Dзпврреа ші та-
лвл стжог ал ачестві ржж de ла zica жптревпаре
а лві пожъ ла гвра Kілія ші пожъ жп Mare, вор
алкъті хотарвя амбелор **Ділперъдї**; каре гвръ
аре съ ле фіе овштеаскъ. Остроавеле челе тіч,
каре пв ай фост лъквіті пожъ ла ръзвоів, жпч-
нжnd din фрептвя Izmailz ла поменіта
гвръ а Kілія, ші каре се афль таі къ апропієре
de локвя стжог че аре съ фіе ал Rscieї, пв ле ва-
стъпжі вічі о парте, пічі алтъ; ші съ пв се факъ
de аквт ділпайліті не джиселе вічі о жптріре, саg
къдірі; чі ачеасте острозвлеще аă съ ръзвже гоа-
ле; вор птвеа інтра лисъ аколо съпшті аі амбелор
пърці пептв пекваті ші търе de пътдре. Апіждереа ші вірділе ачестор фів тарі острозве,
че се афль жп фрептвя Izmailz ла Kілія, аă съ

*) Чіпчі верстѣ алкътваскъ вп чеса.

рътже тоале ші пельквіте, ёп депъртаре de вп чеса, ёпчепжнд кіар din чел тай de апроане пынкт ал зісвзлі тай стжиг ал Девпърій; дар ачеастъ депъртаре ва фі арътатъ пріп сенне; іар локвінделе че аў фост пажъ ла ръзвоії, прекват ші Кіліа-Векеа, вор рътжнаea афарь din ачеастъ лініе de хотар. Дечі дэне поменітгл тай сэс Артікол, Аппалта Поартъ лась ші дъ Кэрдій Ресеніті Імперътешті пътжнгвріле че свот не талъм стжиг ал Прывтві дінпревпъ кв четъціле, тжргвріле, сателе ші лъквінделе афльтоаре аколо; іар тіжлоквл ржвлі Прывтв аре съ слъжеаскъ дрепт хотар ёп-тре атвеле Аппалте Імперъці.

Коръвіле пегвдъторешті але атвелор Кэрді пот, ка ші тай ынінте, съ інгре ёп пошенита гвръ а Кіліі, ші съ пъттеаскъ не тоатъ кврцера ржвлі Девпърій. Іар кжт пентрв коръвіле de ръзвоії але Кэрдій Ресеніті Імперътешті, аў съ втвле аколо de ла гвра Кіліі пажъ ла ёппревпареа ржвлі Прывтв кв Девпъреа.

Артіколы ал чінчілеа

Імперътешка Са Мъріре Імператъл ші Падішарвл а тоатъ-Ресія дъ ші реджтоарче^{*)} Аппалте Порді Отомане пътжнгвла Молдавіе че се афль не талъм дрепт ал ржвлі Прывтв, прекват ші Валахія Маре ші Мікъ кв четъціле 'ёп стареа каре се афль актъ, кв орашеле, тжргвріле, сателе, локвінделе ші кв орі-че се копрінде джтг'ачесте Провінції, дінпревпъ кв остроавеле Девпърій, афарь de челе арътате ёп ал патрзлеа Артікол ал ачестві Трактат.

Актгвріле ші атвегътжнгвріле ёп прівіца Валахіеі ші Молдавіе, каре пажъ ла ачест ръзвоії аў фост ёп фіндъ ші пъзіте, се реджтъреск аша, прекват с'а хотържт пріп Артіколы іскъліт de тай пайнте. Кондіціле ексіксе ёп ал патрзлеа Артікол din Трактатъ de ла Іаші, аў съ фіе ёндеплініте ёп токшай, ші каре гльзъсеск аша: „Съ п'ясе чеаръ пічі о платъ пентрв сокотелъ векъ, пічі дъждій пентрв тоатъ времеа ръзвоівлі; чі din противъ локвіторій ачестор доъ Привінції съ фіе de актъ ёнпайнте атвраці пе доі апі de орі-че дърі, сокотінд din зіоа скітвзлі ратіфікъділор, ші съ се dea сорок локвіторілор ачестор доъ Привінції че вор воі а се твта ёп алте пърді, de

сіне се ёнделеце, къ аческ сорок съ ва прелюпі патрз апі.“ Ші къ Стрълчіта Поартъ ва пріїмі, de а се квтпълі дъждійе Молдавіе дэне пропор-діа пътжитглі еї de актъ. (Вор врта.)

Д О Л 1 8

ла тортреа D. Кароль Насиуців (1а. Октомвр 1851).

Multis ille bonis flebilis occidit,

Nulli flebilior quam tibi — — —

(Horat. Car. lib. I. od. XXIV.)

Съ въпці аптоесеа че терітеазъ,

О твсъ-тѣ' непотінте, de че те аї апкакт?

Воіндіа Фър' потере, ea п'я ёпкорвпеазъ,

Ші счена аста трістъ ессеплі п'я а арътат!

Аппалты спор de съфлет, че ізте се дестінсе

Дж еста жвпе ёпкъ, кв враде de върват,
Пріп аркъл тордій крэде, о іатъ съ ші стінс,

Съ п'я лжтіне 'п' каллеа, че дрепт ші а апкакт!

Віада лві цесвтъ din разеле счіндеј,

Промісে романітей коляпъ д' ажтторіз;

Промісे філіа татеј вп акт реквосціндеј,

Къ афль ёп враде ле-а-гъп, ші лапте пътріторіз!

Атасе ел фервінте, преа кара са пацівне,

Алтарізлі еї ардері жврасе ші ажтторіз;

Чепіз, ёп вжрстъ жвпъ, опоре 'нделепцівне,

Model жвпітей постре, model ф'я 'пкътг'торіз,

Пътжнгвла аре дрептъ, цържнані с'о речеаръ,

Пофтінд кв о всвръ пегоціа че п'я а dat;

Спіртъл ёнсъ тв сперандъ апкакт кіар ёп зоріме:

Кънпой кънд п'я легасе, din флорі чё а адеват??

De пері реалітате, п'я ші паре ръв de tine,

Къчі алла 'ді е дестінъ, deакъ аї фрятіфікат;

Кънд ёнсъ тв сперандъ апкакт кіар ёп зоріме:

Ачест акт ші патвра de тріст л'я ёнсътнат??

Пътжнгвла романі, романе, пе еста фрате дялче,

Че дэсе 'п' грона тікъ, ви таре сперътжнт:

Ші вп спіртълар креазъ ші донпъл чё аша лвчє,

Ка съшітмай лътвреаскъ, Зытіеа, пре пъшнпт!

I. Роман.